

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinshemii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 7

urn:nbn:de:bsz:31-103771

rius apud Lucianum ad Martem de Ioue sinistre opinantem: *Tace, bona verba! Neque enim tutum est ista vel tibi dicere, vel mihi audire.* Seneca de tranquill. animi 12, 6. appellatur teterrimum vitium, *auscultatio, & publicorum secretorumque inquisitio, & multarum rerum scientia, quae nec tuto narrantur, nec tuto audiuntur.*

8, 6, 25. *IAM VIROS ESSE*) Ambigua sane sententia si in malam partem & invidiam trahas, expones: Indignissimam rem videri, iam viros, adhuc puerorum more verberibus castigari: tantam ergo iniuriam & contumeliam à viris non modo non ferendam, sed omnibus modis vlciscendam. Et hoc est quod Curtius dixit, videri dictum hoc à Callisthene ad dolorem iuuenum incitandum. Mitior sensus alter est: Non tam ægre ferendam corporis castigationem, nec puerorum modo lamentandum; fortium esse virorum, fortia pati. Raderus. Auctor est Plutarchus cap. 97. eos consuluisse Callisthenem, qua ratione clarissimi possent euadere: Callisthenem, si clarissimum è medio tollerent, respondisse. Valerius Max. tamen 8, 14, 4. ext. hoc non dictum vel quaesitum vult de interimendo Alexandro, sed Philippo, nisi idem quoque de Alexandro repetitum, vel Valerius memoria lapsus fuerit. Ille sic: *Pausaniam Hermocratem percontatum esse, quomodo subito clarus posset euadere, atque is (cum) respondisset: si illustrem virum aliquem occidisset, continuo Philippum interfecisset.* Loccenius. Idem quod Valerius narrat etiam Diodorus, 16, 95. Puto apud Plutarchum *περὶ φιλίππου* à *μὲν γὰρ* esse.

8, 6, 26. *DONAT PROTINVS*) Sebisius malebat, *donat: prociusque fratrem &c. restituit.* Orolius autem 3, 18. erroris arcessitur à Viro Docto, quod Eurylochum occisum dicat ab Alexandro. Sed sciendum non de hoc puero sentire Orolium; sed de alio quodam, id ex Iustino 12, 6, 14. vnde Orolius sua desumpsit, clarum. Nam Iustinus istum Eurylochum occisum innuit dudum ante Clitum, cum nondum de puerorum coniuratione quidquam compertum foret.

8, 6, 28. *QUI SANGVINE CONTIGISSENT*) Vide supra ad 6, II, 20. Et Arniseum de iure maiestatis 6, 8.

8, 7, 1. *HERMOLAVS*) Similis libertatis exempla in damnatis moriturisque concessit Gruterus ad Tacitum discurs. 30, 6.

8, 7, 2. *ETIAM PARENTIS*) Quia lege Maced. omnes propinqui rei occidebantur. Raderus.

8, 7, 5. *NE SIMPLICI MORTE*) Vt Philotas, antea in eculum impositus. Raderus. De simplici morte, Indicem consule.

8, 7, 7. *OBSTREPUNT*) Sic apud Tacitum 4, 42, 2. *Emilius è militaribus viris, dum studio probandi cuncta referi, & quamquam inter obstrepentes magna adfeneratione nititur, audisti Tiberius probra, quis per occultum lacerabatur.*

REM PVLCHERRIMAM) Sic ipse aestimabat, alii contra. Ita Romæ occisus dictator Caesar aliis pessimum aliis pulcherrimum facinus videbatur. Tacitus 1, 8, 7.

8, 7, II. *TRIG. MILLIA MVLORVM*) Quum hæc primum legerem, candide lector, ipse mecum rem quasi ridiculam admiratus, cogitare diligentius coepi, essetne verum quod homini mihi imperito earum rerum, etiam prope impossibile videretur. Quantam enim pecuniæ summam triginta millia mulorum ferre posse credamus? Hæc quum ita mecum tacitus reputassem, coepi anxius etiam atque etiam cogitare, quo pacto rationem inirem, ut id ita esse certo inuenire, atque ideo firmis argumentis approbare possem: ibi in mentem venit, si ad solam, quæ Persæ poli capta est, pecuniam requirebantur mulorum ac camelorum tria millia, ut Diodorus in sexto Alexandri anno supputat; certe etiam hic numerus, quantumuis magnus, aliquo modo ad veram rationem deduci posse, mihi videbatur. Sic enim omnes summas

STRIPPERAT. Berny in Gya.
Gol. p. 225. l. Stripperat

mas Sufis, Ecbatanis, Pasargadis, Arbelis, Babylonia, & Persepoli inuentas computare volumus, tum cogitare non aurum solum, sed & argentum vectum, & preciosa alia, vt lapillos, gemmas ac margaritas: denique, exaggerationem factam ab hoste perituro Hermolao: non paruam adiumentum habebimus ad hunc locum firmiter constabliendum. Sed primum Diodori locum in abacum reuocemus: ac eo discusso, lectori non omnino stupido, reliqua de aliis locis diiudicanda relinquemus. *Persepoli* (inquit Diodorus 17, 71.) *inuena sunt, auro ad argenti rationem deducto, centum ac viginti millia talentum*: qui numerus per sexcenta ductus, producit summam 72000000. coronatorum. [septuagies bis millena millia: non, vt solenni errore enunciat Explinator; septuagies bis millies centena millia.] Iam quod ad pondus attinet (portabant enim eam pecuniam mulorum ac camelorum tria millia, vt dictum est) in Romanæ libræ besse comprehenduntur septuaginta duo coronati: est autem bes libræ Romanæ dimidium libræ zyoftaticæ, quæ habet coron. 144. per quos si 72000000. diuidantur, erunt libræ zyoftaticæ 500000. Hæ libræ si per 3000. mulorum diuidantur, singulis, nullis euenient libræ 66. ac supersunt 2000. libræ: quas si addamus, incedent mulorum ac camelorum duo millia, centenis sexagenis septenis: alia millia, centenis sexagenis senis libris. Nostra quidem ætate equi velunt ducenas libras: sed fortassis non in tam longum iter. Sed & vasa ipsa non tam commode, quam pecunia duci potuerunt: nec omnia in auro erant fortassis, sed & in ebore, argento, aliisque rebus (vt diximus) preciosis: vt non omnino, si quis recte secum animo omnes vbique summas colligat ad eum quem in Persepoleos thesauro ostendimus modum, absolum sit veritati, 30000. mulorum aurum captum vehere Alexandro. Hæc præter consuetudinem nostram ideo scribuntur, vt iuuenibus ad sublimiora anhelantibus cogitandi daremus occasionem, ad ea quæ ante hanc ætatem nemo nouerat. Quotusquisque enim tum erat, imò quotusquisque hodie viuunt inter eximie etiam doctos, qui quum ad huiusmodi res ventum est, non continuo fateatur, vel ad se nihil attinere, vel rem frivolum esse, considerationeque indignam. At ego eius sum opinionis tantos auctores haud temere motos, nec talia scriptis prodituros fuisse, nisi ea & lectu multo dignissima, & cognitu utilissima iudicassent. Glareanus. Ad stipulatur Curtio Plutarchus de fortuna Alex. 2, 24. *aurum ab innumeris circumferendum camelis, $\mu\nu\epsilon\lambda\iota\varsigma$ dixit Plutarchus, quod illi innumeros reddiderunt, veriti fortasse, ne dictu nimium aut incredibile foret, decem millia camelorum auro onusta. Sed decem ea millia nondum accederent ad Curtii rationem, si vni camelo duorum mulorum onus deputer. Apud eundem in Alexandro cap. 68. Persepoli repperit *instrumetum regionis & opes decem millibus iugorum mulorum & quinque millibus camelorum egesta. Rationarium imperii Gallicani, siue Le secret des finances de France descouert par Froumenteau, indubitanis argumentis colligit, ab anno 1550. ad 1581. in Gallia tantum auri exactum esse, quod circiter triginta millibus quingentis tribusque & octoginta milibus onerandis sufficeret: idque sic demonstrat; Anno 1529. Flauio brigam (ea hodie Fontarabia) redimendo Regi Francisco I. missos fuisse teste Bellayo, 1240000. aureos solares triginta duobus milibus pecuniam eam portantibus: exactos autem fuisse aureos solares 1583333333. hoc est millies quingentes octuagies ter millena millia, trecenta triginta tria millia aureorum, & insuper triginta super trecentos. Ad hanc rationem si examines Alexandri captiuum aurum reperias 1200010100. solares aureos: siue millies ducenties millena millia, & centum supra decem millia. Sane vt supra ad 6, 11, 6. notauimus Ecbatanis habebat centies octies millena millia Philippæorum: sed hæc vix sextadecima pars fuerit eius summæ. Aliunde quidem eum magnam pecuniæ vim habuisse dubitari non potest, cum Cyrus olim deuicta Asia, hoc est Lydorum atque fociorum diuisionibus, quæ minima portio**

Perfici deinceps imperii fuit, *argenti quingenta millia talentorum reportaueris*, teste Plinio 33, 3, 17. hoc est trecenties millena Philippæorum millia. Sed hæc quoque summa longe ab illa abest quam diximus. Certe oportet ingens auri pondus fuisse, quotot multi onerarentur, & vnde sedecim amplius Colossi aurei fieri potuissent, æquales aneo quem in Rhodo mundus stupuit. Nam illius materia noningentis camelis asportata est. Cameli vero onus est duplum ad onus muli. Est enim DCCC. pondus, vt notat Scaliger ad numerum Eusebian. MDCCXCIV. Non igitur abs re Lipsius in nota ad 3, 2. Admirandorum, peccatum in Curtii numeris putat: & omnino *tria millia* pro *triginta millia* scribendum. Cum etiam Demosthenes, de classibus, pro magno referat, quod regi Persarum mille *ducenti cameli* pecuniam veherent. Sed tamen contra hoc iudicium, Curtium haud leuiter tueri videntur allata Plutarchi loca. Et ne supra fidem videatur ea pecunie summa, certe ex tot antiquissima opulentia referis prouinciis, ex tot tantisque regnis, quidni intra septem aut octo annos tantundem congesserit Alexander, quantum intra triginta annos ex vna Gallia exactum fuisse constat? Præsertim cum etiam Dauid modicorum finium rex, si cum tanto imperio compares, ingentem pecunie modum habuerit, Paralipom. c. 22. *auro talenta centum millia, & argenti mille millia talentum*, quod efficiat 1200000000. Philippæorum, duodecies centies millena millia. Ideo Mriolo adeo Curtianus numerus non videtur sufficere, vt in super alia decem millia mulorum addat. Sic enim scribit in dieb. Canicular. vbi de metallis: *Erat Alexandro Magno tanta gazæ, vt vehi non posset à paucioribus quadraginta millibus mulorum, vt Curtio videtur, & ex illo etiam recolat Franciscus Picus libro 2. de frigidibus*. Sed enim plus satis erant triginta millia.

8, 7, 12. *PATRIOS MORES*) Firmari hinc possit felix coniectura: Boxhornii in Iustin. 12, 4, 1. *A Philippo illum patre tantum degenerauisse, vt etiam patriæ morem eueraret*, qua etiam de causa hic ab Hermolao perbelles appellatur *transfuga*. Ad stipulatur & Valer. Max. 9, 5, 1. ext. *Fasidio Philippi Iouem Hannonem patrem sciuit: tædio morum & cultus Macedonici, vestem & insuetam Persica assumpsit: spreto mortali habitu, diuinum amulatus est, nec fuit ei pudori filium, ciuem, hominem dissimulare*.

BELLI IVRE) *Transfugas licet, ubicumque inuenti fuerint, quasi hostes interficere*. l. 3. in fine ad L. Corn. de Sic. vbi Gothofred. etiam torquerè: *nam pro hoste, non pro milite habentur*. l. 7. de re mil. Vide Fabri Semestria 1, 18. & Cuiac. obseru. 4, 5.

8, 7, 13. *PATREM AVERSARIS*) Valerium Max. modo citatum respice. *Ægila duarum urbium vnum nomen est, apud quas olim Ammoni & Alexandro ædes posite erant, quibus usque ad Iustiniani imperium hostias mactabant indigenæ*. Procop. ferm. 6. de ædific. Iustiniani. Confer notas ad 4, 7, 25. & 8, 5, 18. vbi in affectatam hanc diuinitatem acute dictis adnumera illud Ephesi cuiusdam apud Strabon. lib. 14. Alexandro templum illud instauraturo obiectum: *non esse conueniens, vt deus diis donaria apparet*.

8, 7, 14. *TRISTIPS*) Falsum hoc apud plerisque: *rari quippe sunt quibus ista cordi: aliud sibi reliquum quam tenere libertatem, aut mori ante seruitium?* Tacit. 2, 5, 4. de prompta ex istis Sallustii Histor. 1, 2, 10. *Estne viris reliqui aliud, quam soluere iniuriam aut mori per virtutem*. Adde eiusdem Catil. 20, 6.

8, 7, 15. *SI EMENDARI POTES*) Gruterus ad Tacit. discurf. 41, 5. plus amarulentia subesse putat his verbis, quam prima fronte videatur, & sic exponit, quasi velit Hermolaus quod apud Tacit. 15, 68, 1. Sulpicius Asper ad Neronem: *Non aliter tot flagitijs eius subueniri posse, vel, vt Sucton. Ner. 36, 5. effert: aliter illi non posse*

Comment. in Curtium. lib. 8. cap. 7. n. 16. & c. 8. n. 1. 2. 3. 5. 6.

posse nisi morte succurri. Ego tamen non video quomodo Curtii verba hanc explicationem patiantur: non enim imputat Alexandro, ut illi apud Suetonium, quod eum voluisset occidere: sed quod vtilibus eum præceptis ad bene imperandum, si ea monitione corrigi posset, instruxisset. ad quam rem utique non morte regis festinata, sed longiore vita opus erat.

8, 7, 16. *PARCE*) Deest parentibus, aut tale quid. Bongars. suspicabatur legendum: *De cetero parce: aliorum orbam seu supplicis ne oneraveris.* Melius Raderus edidit: *parce his quorum orbam &c.* si tamen ex libris id supplevit Modius, cum enim ille sequitur, alius quidem libris abest pronomen. Aspicit autem Hermolaus morem Macedonum, quo parricidarum propinquitiam puniebantur. De quo aliisque similibus supra ad 6, 11, 20, & mirifice disputat Grotius de iure belli 2, 21, 9. & sequentibus. Arnif. de iure maiest. 3, 6, 8. & seqq. & de rep. 1, 4, 2. & Clapmar. artic. 4, 5.

QUOD PETIERAMVS) Libertatem: ut saltem morte liberemur à seruitute tua & tyrannide. Raderus.

8, 8, 1. *PATIENTIA MEA*) Si enim essem istis moribus quibus me videri iste voluit, iam pridem indicta causa eum occidisset. Elegans est illud in hanc rem, quod de Augusto narrat Sarisberiensis, qui cuidam in publico inclamanti, Tyranne! respondit, si essem, tu non diceris.

8, 8, 2. *A MAGISTRO SVO*) Inuidiose sic appellat Callisthenem, quasi auctor ei doctorque parricidii fuisset.

VT VOS QUOQUE) Male affectus locus: omnes istas voces omitunt Mss. at sequentes, non solum ipse, recentiores impressi. Si mei sit arbitrii, faciam: ut vos quoque ipsi audiretis. Vulgo non solum ipse, quod de se dicere Alexandrum intelligas.

8, 8, 3. *AB ANTIQVISSIMIS*) Non ergo cepit illud institutum à Philippo, ut volebat Ælianus supra ad 8, 6, 2. vbi vide.

A TUTORIBVS) Hæc ita concepta fuisse putem: *Hoc & oportet fieri, & fit: tutoribus pupillos, maritis uxores, seruis quoque huius ætatis pueros verberare concedimus.* At Acidalius: *& fit à tutoribus pupillis, à maritis uxoribus.* aut potius, ut idem ait, minori mutatione sic: *Hoc & oportet fieri* (dubitat, an & hoc mutandum ferri) *& ferunt à tutoribus pupillis, à maritis uxores: seruis quoque &c.* Tutoribus autem id ius in pupillos apud Romanos quoque fuisse conici potest ex definitione tutelæ, quod sit vis ac potestas in capite libero. Nam tutor non rebus duntaxat, sed etiam moribus pupillæ præponitur. l. 12. §. 3. de administr. tut. Iuvat & ratio legis vnicæ C. de emend. propinquorum.

UXORES) Ne tamen sine legitimis causis, neue flagellis aut fustibus id fiat, arg. l. 8. §. 2. C. de repud. & Nou. 117. cap. 14. vbi Gothofr. cui iunge Alciatum de præsumpt. regula prima præsumpt. 3. & quos ibi citat. Item Tiraquellum in leg. Connub. 1, 8. & 9. prolixè, qui probat iure quidem maritis eam potestatem concedi, sed sapientes & cordatos virosea uti non solere.

SERVIS) Inprimis prædagogis: elegans exemplum in Plauti Bacchid. 3, 3. quæ scena digna lectu: digna, qua bona insunt, imitatu.

8, 8, 5. *SVÆ CAUSSÆ*) Parricidas enim defendit.

8, 8, 6. *RYRSVS*) Intellige primum à duobus indicibus nominatum veniam impetrasse: iterum deinde conuictum poenas luisse. Turbat tamen supra 7, 1, 6. ibi enim etiam in eisdem cogitationes occidendi regis post veniam relapsum scribit: sed id de duobus indicibus, non ut hic priori, sed posteriori eius consilio attribuit.